

M. Káčerovi se podařilo na relativně nevelké ploše představit své téma kompetentně a zajímavě, na základě promyšlené struktury, za pomoci pečlivě vybraných autorů a jejich citátů. Mám pocit, že jeho na obálce knihy vyjádřené přání, aby knížka zauja-

la právní teoretiky a filosofy, jakož i po odpočinku od každodenního chleba lačnické praxe, bylo realistické. Já jsem zaujat byl a jistě ne sám.

Pavel Jiříček, Tomáš Marek: Řešení bagatelních deliktů aneb Vive la bagatelle!

Praha: Leges, 2014, 128 stran, ISBN 978-80-87576-90-8

Jan Provazník*

Úvod

Publikace Pavla Jiříčka a Tomáše Marka *Řešení bagatelních deliktů* se zabývá tématem, které si, byť přítomno v právní praxi od počátků moderního kodifikovaného právního řádu, teprve v poslední době získává větší zájem též právní teorie. Bagatelní delikty se totiž vyskytují na hranici různých právních odvětví, která teoreticky může a v praxi rovněž je značně rozostřená a nejednoznačně vymezená. Možných přístupů se nabízí široká paleta, kdy různá právní odvětví a různé systémy právní odpovědnosti akcentují jejich rozlišné aspekty a na případnou reakci právního řádu kladou rozdílné požadavky. Správné, tedy nejvhodnější nebo nejúčelnější řešení konkrétních takových případů, není tedy vždy intuitivně zřejmé, a tedy ani konsensuálně přijatelné. Monografii, zabývající se výhradně tímto tématem, by tedy zcela nepochybně bylo nutno ocenit již vzhledem k volbě jejího zaměření, byť by nenabídla již žádný další přínos. To se však recenzované publikace netýká, neboť tato k tématu přináší řadu cenných poznatků.

Hodnocení

Ocenit je třeba především multidisciplinární pojetí autorů, kteří netrpí obvyklým jednostranným zatížením. Autoři jsou tak schopni zvolené teze analyzovat z různých úhlů pohledu a zasahovat je do širšího

právního kontextu. Zejména je třeba zdůraznit úvahy autorů, věnované novým prvkům koncepce náhrady škody (resp. újmy) v současném „novorozeném“ občanském zákoníku, které jsou zaměřené na možnosti nerekiproční sankční náhrady. Tyto autoři srovnávají s koncepcemi tzv. „punitive“ či „aggravated damages“, známými z angloamerického právního prostředí, což vnáší do předmětné problematiky novou perspektivu.

Zrovna tak je tomu u myšlenek autorů, cílených na současný výklad zásady subsidiarity trestní represe a jejího významu pro kvalifikaci určitého deliktivního jednání v rámci různých systémů právní odpovědnosti. Ač závěry autorů nelze přijmout zcela bez výhrady, přesto je třeba pozitivně hodnotit, že se autoři skutečně poctivě těmito otázkami zabývali.

Recenzovanou publikaci lze považovat obecně za zdařilou a potřebnou, přesto k ní dle mého názoru lze vznést následující výtky:

Předně jde o skutečnost, že autoři věnovali nedostatečný prostor definicím základních pojmů, tj. zejména tomu, které definiční znaky musí určitý delikt naplnit, aby bylo možno jej označit za bagatelní. Autoři sice zmiňují v úvodní části kazuistiku vybraných reálných případů, nicméně jde dle mého názoru o spíše nahodilé causy, z nichž autoři nevyvodili společné znaky. Takovéto vyvozování by přitom bylo vhodná k tomu, aby z nich následně mohla být utkána první polovina pojmu bagatelní delikt či sestrojen jakýsi „test bagatelnosti“. Domnívám se, že zahrnutí odpovídající pasáže by publikaci jednoznačně obohatilo,

* Mgr. Jan Provazník, doktorand na Katedře trestního práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

neboť všechny její další výklady by pak v myslích čtenářů udržovaly představu situací, na něž dopadají.

Uvědomuji si, že výše uvedený požadavek by si patrně vyžádal značný rozsah textu navíc, mám však za to, že by to nebylo zbytečné či snad dokonce proti věci. Všechny mezní situace, tedy i situace málo závažné, představují totiž vždy prubířský kámen svého odpovědnostního systému. Je tak proto velmi důležité, aby sama podstata těchto mezních situací, tedy to, co je odlišuje od situací standardně se vyskytujících a nevzbuzujících žádné pochybnosti, bylo vystihnuto a pečlivě zformulováno. Tento krok by totiž nepochybně napomohl k lepšímu pochopení oněch kritérií, oddělujících jeden právní odpovědnostní systém od druhého, výslovnou formulací podstaty věci. Úvahy autorů o vhodnosti odpovědi těchto rozličných odpovědnostních systémů na bagatelní delikty by pak byly snadněji uchopitelnější.

Shrnutí obsahu

Monografie je strukturována do šesti kapitol, kdy jednotlivé kapitoly na sebe vcelku logicky navazují. První kapitola se tak zabývá pojmovým vymezením deliktů a jejich jednotlivými druhy a jejich specifiky. Jak bylo uvedeno výše, v této části by bylo záhodno popřát více pozornosti definičním znakům bagatelních deliktů. Na druhou stranu je třeba ocenit to, že autoři věnovali zcela adekvátní, tedy spíše stručný a přehledový rozsah deskripci jednotlivých druhů deliktů podle právních odpovědnostních systémů, do nichž patří. Autoři se nenechali zlákat k zbytečnému nabobtnání textu informacemi, které lze získat podrobněji a uceleněji jinde, a zaměřili se skutečně pouze na základní přehled pro to, aby si čtenář uvědomil širší zaměření projednávaného tématu.

Ve druhé kapitole se autoři věnují interakci mezi jednotlivými právními odpovědnostními systémy. Po teoretickém vymezení vztahů tří pro téma nejrelevantnějších právních odpovědnostních systémů - tj. práva trestního, správního a soukromého (resp. občanského) autoři dle mého názoru velmi vhodně zařazují přílehlavé konkrétní kazuistiky. To lze nejlépe osvědčit tím, že na „správném řešení“ těchto případů (zejména např. „tykadlového řidiče“ či „střelce z Chrastavy“) nepochybně nebude panovat v odborné diskusi jednotný názor, byť závěry autorů považují za dostatečně přesvědčivě odůvodněné.

Kapitoly 3. a 4. jsou zůstaveny úvahám o specifikách trestněprávních deliktů a systému civilněprávní odpovědnosti. Zatímco ohledně úvah o trestněprávních deliktech by dle mého názoru věci neuškodilo, pokud by autoři nástin dosavadních východisek trestněprávní nauky zestručnili, analytický přehled nového pojetí odpovědnosti v soukromém právu je velmi

chvályhodný. Stále se totiž jedná o relativní novum a obecnějších systematických úvah, implikujících některé významné potenciální praktické i teoretické problémy, dosud příliš není. I zde lze předpokládat, že závěry autorů si najdou své oponenty, nicméně již sama identifikace tak zásadních problémů, jakými je možná kolize mezi byť soukromoprávním, přece však sankčním účelem náhrady škody (resp. újmy) na jedné a zásadou *ne bis in idem* v trestním řízení, je značně přínosná. Jisté je, že autoři předznamenávají velmi pravděpodobný budoucí spor o (ne) možnosti paralelního uložení povinnosti k sankční náhradě škody a jiné sankce, ať již správněprávní či trestněprávní.

V kapitole 5. se autoři zabývají *de lege lata* prostředky řešení bagatelních deliktů v systému trestního práva. Proti předložení kategorizaci těchto prostředků na dekriminalizaci a depenalizaci lze vytknout, že formálně vzato v případě dekriminalizace nejde o trestněprávní řešení, neboť se tím určité jednání dosahu trestního práva zcela vymyká. Přesto však lze instinktivně velmi snadno rozeznat, nač autoři mířili. Rovněž mám za to, že z hlediska rozsahu těchto prostředků autoři nabídli jejich bohatý výčet.

Šestá kapitola prezentuje zastřešující, induktivní myšlenky autorů, které integrují jejich předcházející závěry do jednoho celku s návrhem doporučení *de lege ferenda*.

Závěr

Předkládanou monografií lze vřele doporučit zájmu všech, kteří se zabývají buď řešením bagatelních deliktů v systému trestního práva (neboť monografie se nejvíce zaměřuje na ně), či těch, kdož se zajímají o právní odpovědnost z hlediska teoretickoprávního či speciálně o styčné plochy různých systémů právní odpovědnosti. Kniha je velmi přehledná a stručná, neplývá cenným prostorem na zbytečné opakování informací a myšlenek, a tak nehrozí, že originální a syntetické závěry autorů zapadnou mezi citacemi textu zákona či dobře známých sentencí ustálené judikatury či komentářové literatury.